

Serwis Informacyjny Biblioteki Główniej

Uniwersytetu Rolniczego
im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

Nr 4/2025 (84)
(lipiec-sierpień)

ISSN 2720-4405

W numerze:

1. Nowa odsłona Journal Citation Reports™ Edycja 2025 s. 3
2. NCN wprowadza nowe zasady Otwartego Dostępu
– dopuszcza większą elastyczność przy zachowaniu
tej samej idei s. 4
3. Z zasobu Archiwum – sylwetka profesora Edwarda
Rafała Komarnickiego s. 6
4. Podsumowanie półrocza w PWN s. 9
5. Rozszerzenie zakresu eksperckiej oceny monografii s. 11
6. Skarby Muzeum URK. Hodowla Roślin Braci
Kleszczyńskich, zdjęcia z kolekcji Krystyny
Kleszczyńskiej-Esteves s. 12
7. Wakacje, Belgrad, Ivo Andrić s. 18

Serwis Informacyjny Biblioteki Głównej UR jest tworzony i redagowany przez pracowników Oddziału Informacji Naukowej i Dokumentacji. Ukazuje się co dwa miesiące, informując o bieżących wydarzeniach w Bibliotece, istotnych zmianach w organizacji jej pracy, nowych dostępach testowych i subskrypcjach baz, nowościach w ofercie biblioteki z naciskiem na elektroniczne źródła, czy prowadzonych szkoleniach i warsztatach.

Przygotowanie:
Danuta Gajewska
Katarzyna Jaskulska-
Dwurażna
Krystyna Kleszczyńska-
Esteves
Gabriela Solińska
Beata Tokarczuk
Tamara Trochanowska

Korekta:
Adam Ruta

Wykorzystane na okładce oraz w tekstach elementy graficzne pochodzą ze stron: <https://www.canva.com/design>, <https://pixabay.com/>, oraz z zasobów własnych UR.

Nowa odsłona Journal Citation Reports™ Edycja 2025

BEATA TOKARCZUK

W czerwcu br. ukazała się kolejna edycja JCR i znana jest już lista czasopism, które znalazły się w Journal Citation Reports w roku 2025.

Wśród tysięcy tytułów z zakresu nauk ścisłych indeksowanych w Web of Science Core Collection jest czasopismo publikowane w naszym Wydawnictwie URK.

Acta Scientiarum Polonorum-Formatio Circumiectus pnie się w górę i z wartości 0,4 (2023) przeskoczyło do 0,9 (2024). Gratulujemy!

Acta Scientiarum Polonorum
seria Formatio Circumiectus – Kształtowanie Środowiska

Przypominamy jednocześnie, że baza Journal Citation Reports jest **JEDYNYM WIARYGODNYM ŹRÓDŁEM** do weryfikacji wartości wskaźnika Impact Factor za poszczególne lata.

Jeśli przygotowują Państwo samodzielnie jakiegokolwiek wnioski – czy awansowe, czy też grantowe – proszę korzystać **WYŁĄCZNIE** z bazy JCR do sprawdzania wartości IF.

Pracownicy i studenci URK mają dostęp do bazy JCR ze strony Biblioteki Głównej URK:
Zakładka Czytelnik → E-zasoby → Bazy prenumerowane → JCR

Kwerendy w oparciu o wiarygodne źródła wykonywane są w Oddziale Informacji Naukowej i Dokumentacji Biblioteki Głównej URK (mgr inż. Beata Tokarczuk).

Clarivate

Products

Journal Citation Reports™

Journals

Categories

Publishers

Countries/Regions

Compare

My favorites

Sign In

Register

The world's leading journals and publisher-neutral data

Journal name/abbreviation, ISSN/eISSN, category, publisher, country/region

NCN wprowadza nowe zasady Otwartego Dostępu – dopuszcza większą elastyczność przy zachowaniu tej samej idei

KATARZYNA JASKULSKA-DWURAŻNA

Narodowe Centrum Nauki odchodzi od wymogu publikowania wyłącznie w otwartym dostępie, jednocześnie nadal rekomenduje otwarte udostępnianie wyników badań.

Od 26 czerwca 2025 roku w raportach będzie można uwzględniać również artykuły opublikowane w modelu tradycyjnym – tzw. zamkniętym. Nowe zasady obejmą zarówno nowe konkursy, które zostaną ogłoszone we wrześniu (na podstawie zarządzenia dyrektora NCN nr 39/2025), jak i trwające już projekty (na podstawie pisma dyrektora z dnia 26 czerwca 2025 roku).

Zmiany dotyczące publikowania w OA:

I. PUBLIKACJE NAUKOWE

– NCN dopuszcza możliwość publikowania w modelu zamkniętym (subskrypcyjnym), bez obowiązku udostępniania wersji autorskiej publikacji (ang. Author Accepted Manuscript, AAM) lub preprintu w repozytorium.

1. Formy publikowania

Prace naukowe finansowane przez Narodowe Centrum Nauki mogą być publikowane w formie:

- a) publikacji w otwartym dostępie (ang. Open Access),
- b) publikacji w modelu zamkniętym (np. w tradycyjnych czasopismach subskrypcyjnych)

Oznacza to, że:

– w raportach z realizacji projektów będzie można wykazać prace naukowe, które nie były opublikowane w otwartym dostępie.

– będzie możliwość pokrywania kosztów publikowania w otwartym dostępie (Article Processing Charge, APC), również w czasopismach hybrydowych; bez zmiany zostaje ograniczenie, że koszty APC można pokrywać wyłącznie w ramach 2% kosztów pośrednich, tzw. kosztów Open Access, oraz ewentualnie z innych kosztów pośrednich.

2. Ścieżki publikacyjne uznawane przez Centrum dla artykułów w otwartym dostępie NCN akceptuje trzy równorzędne ścieżki publikacyjne:

- a) Ścieżka 1: publikacje w czasopismach zarejestrowanych lub będących w trakcie rejestracji w Directory of Open Access Journals (DOAJ).
- b) Ścieżka 2: publikacje w czasopismach subskrypcyjnych i/lub hybrydowych. W przypadku opublikowania artykułu w modelu zamkniętym na stronie wydawcy, zaleca się, aby autor/zy udostępnili wersję publikacji (np. preprint lub Author Accepted Manuscript, AAM) w otwartym repozytorium, zarejestrowanym w Open Directory of Open Access Repositories (OpenDOAR). Brak udostępnienia preprintu/AAM nie wpłynie na uznanie kosztów projektu ani jego rozliczenie;

c) Ścieżka 3: publikacje w czasopiśmie objętych licencją otwartego dostępu w ramach tzw. umów transformacyjnych (dostępnych w ograniczonym czasie, na podstawie aktualnych ustaleń krajowych konsorcjów wydawniczych).

3. Licencje Creative Commons Open Access

Publikacje w otwartym dostępie mogą być objęte dowolną licencją Creative Commons lub inną otwartą licencją, zgodną z zasadami otwartego dostępu. Zalecana jest licencja CC BY 4.0, która chroni prawa autorskie i pozwala na ponowne wykorzystanie wyników.

Co pozostaje niezmiennie:

DANE BADAWCZE

Zasady dotyczące udostępniania danych badawczych mają charakter obowiązkowy i obejmują istotne zestawy danych powiązane z publikacjami naukowymi stanowiącymi rezultat badań finansowanych przez NCN.

Dane badawcze powinny być udostępnione bez względu na to czy artykuł jest opublikowany w otwartym dostępie, hybrydowo, czy też tradycyjnie w zamkniętym.

Dane należy udostępnić zgodnie z zasadami FAIR na jednej z otwartych licencji CC0 lub CC BY lub innej zapewniającej taki sam poziom otwartości. W uzasadnionych przypadkach, jak: ochrona danych osobowych, tajemnica handlowa lub przemysłowa, bezpieczeństwo narodowe, prawa własności intelektualnej ograniczające możliwość udostępnienia; jest dopuszczone ograniczenie w udostępnianiu danych badawczych.

Wszystkie deponowane dane badawcze muszą być opisane kompletnymi i zgodnymi z wymogami dziedzinowymi metadanymi. Minimalny zakres informacji obejmuje:

- a) tytuł zbioru danych;
- b) autora(ów) i ich afiliacje;
- c) datę powstania danych i/lub daty gromadzenia;
- d) opis metodologii badawczej i narzędzi użytych do pozyskania danych;
- e) format i struktura danych;
- f) warunki udostępniania i licencjonowania danych;
- g) adnotację o finansowaniu ze środków projektu i poprawny nr rejestracyjny projektu.

O czym należy pamiętać

Zmienione regulacje dotyczą tylko projektów finansowanych z konkursów krajowych NCN.

W konkursach międzynarodowych zasady mogą się różnić. Tam, gdzie partnerzy stosują bardziej restrykcyjne wymagania, będą one nadal obowiązywać. Dotyczy to szczególnie konkursów finansowanych z programów horyzontalnych, w których Komisja Europejska nakłada ściśle wymagania dotyczące otwartego dostępu. Bardziej restrykcyjne zasady NCN ([zarządzenie nr 38/2020](#)) dotyczące publikowania w otwartym dostępie zostaną utrzymane dla projektów finansowanych przez sieci międzynarodowe CHANSE, CHIST-ERA i w ramach programu POLONEZ BIS. W przypadku projektów finansowanych przez sieć Biodiversa+ będą obowiązywać nadal zasady programu Horyzont Europa. Elastycznymi zasadami zostaną objęci z kolei beneficjenci konkursów ForestValue2, Luke, QuantERA III, T-AP.

NARODOWE CENTRUM NAUKI

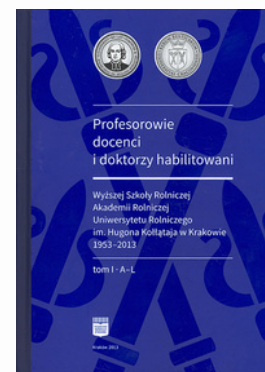
Z zasobu Archiwum – sylwetka profesora Edwarda Rafała Komarnickiego

GABRIELA SOLIŃSKA

Prezentujemy dzisiaj niezwykle cenne materiały związane z profesorem Edwardem Rafałem Komarnickim. Obszerna kolekcja dokumentów i fotografii została przekazana do naszego Archiwum dzięki uprzejmości Jego rodziny. Materiały te stanowią źródło wiedzy o życiu i działalności Profesora, a zarazem ważny wkład w dokumentowanie historii naszej Uczelni.

Zachęcamy do lektury biografii Profesora, ukazującej Jego drogę naukową i zawodową. Można ją znaleźć w publikacji wydanej przez nasz Uniwersytet *Profesorowie, docenci i doktorzy habilitowani WSR - AR, 1953 - 2013*. Jest to opracowanie pozwalające zapoznać się z Jego sylwetką, osiągnięciami i zaangażowaniem w życie akademickie.

My dzisiaj skupimy się na samych źródłach, które przedstawiają Profesora również od strony prywatnej i mogą być podstawą do dalszych, obszerniejszych publikacji na Jego temat.

Najciekawszym dokumentem, który został przekazany, jest wypis z ksiąg szlacheckich. Dokument taki stanowił potwierdzenie dla jego posiadacza, że może posługiwać się on herbem szlacheckim, w przypadku profesora Komarnickiego był to herb szlachecki Gryf.

Z okresu dzieciństwa i młodości zachowały się zeszyty z czwartej klasy szkoły podstawowej oraz szkolne legitymacje. W tych materiałach znajdują się również ślady Jego zaangażowania w działalność harcerską. Liczne fotografie ukazują Profesora podczas wędrówek, biwaków i innych tego typu aktywności.

Wypis z Książ Szlacheckich, Archiwum URK, sygn. WSR-AR-I-14

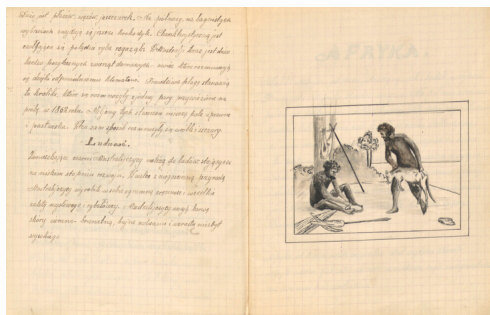
Wszystkie zdjęcia oraz skany pochodzą z zasobów Archiwum Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie.

Prof. Edward Komarnicki na przestrzeni lat

Legitymacja szkolna, Archiwum URK, syg. WSR-AR-I-14

Zeszyt do geografii, Archiwum URK, syg. WSR-AR-I-14

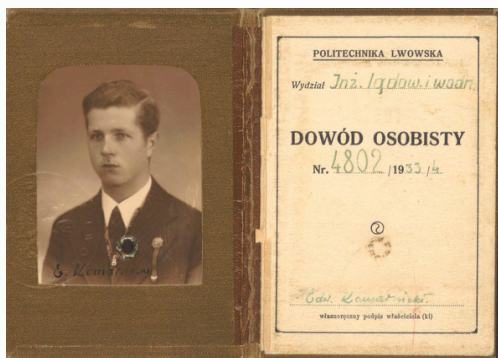

Harcerskie wędrowki, Archiwum URK, syg. fot. 787-33

Harcerskie wędrowki, Archiwum URK, syg. fot. 787-3

Kolejnym etapem edukacji Edwarda Komarnickiego były studia na Politechnice Lwowskiej. Przekazana dokumentacja obejmuje studenckie legitymacje, zaświadczenia o odbytych praktykach zawodowych oraz album z fotografiami wykonanymi podczas praktyki wakacyjnej w 1934 roku.

Politechnika Lwowska - dowód osobisty, Archiwum URK, WSR-AR-I-14

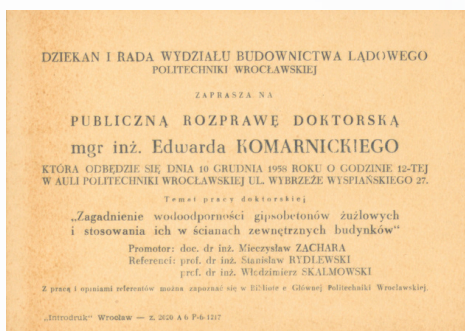

Okres studiów na Politechnice Lwowskiej, Archiwum URK, syg. fot. 788.12

Praktyka wakacyjna, Archiwum URK, syg. fot. 788.11

Następne zachowane materiały dotyczą ścieżki zawodowej i naukowej Profesora. Wymienić można m.in dokumentację przewodu doktorskiego i habilitacyjnego, nadanie tytułu profesora, liczne nagrody otrzymane podczas wieloletniej pracy, a także umowy z różnych miejsc zatrudnienia. Zbiór ten uzupełniają legitymacje służbowe.

Zaproszenie na publiczną obronę rozprawy doktorskiej, Archiwum URK, WSR-AR-I-14

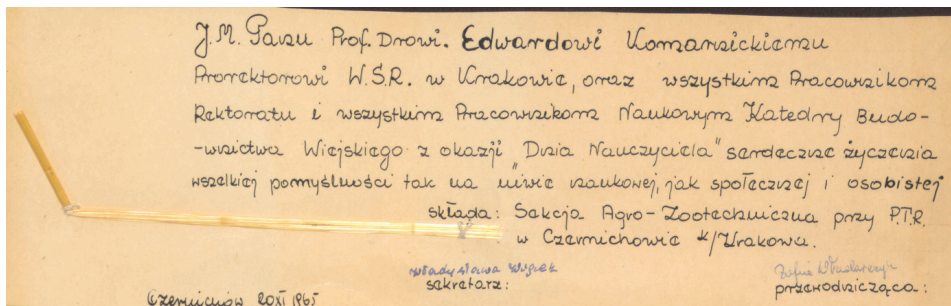
Promocja doktorska Edwarda Komarnickiego, Wrocław 18.02.1960 r., [od lewej: Edward Komarnicki, Zygmunt Bodnar, Mieczysław Zachara], Archiwum URK, syg. fot. 796.8

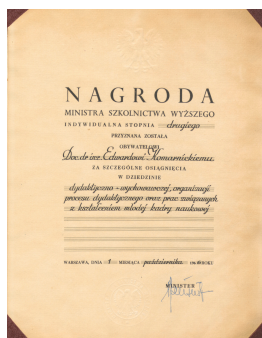
Zaświadczenie o odbyciu praktyk, Archiwum URK, WSR-AR-I-14

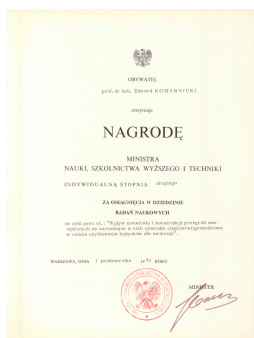
Okres pracy na Politechnice Krakowskiej, Archiwum URK, sygn. fot. 797.1

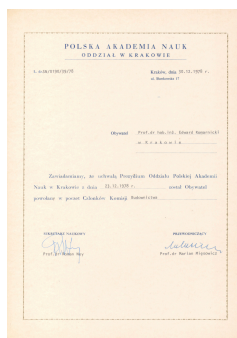
Życzenia z okazji Dnia Nauczyciela, Archiwum URK, WSR-AR-I-14

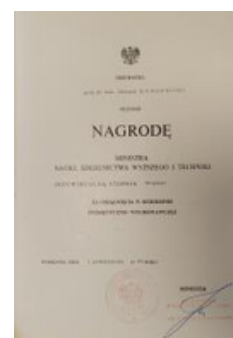
Nagroda Ministra Szkolnictwa Wyższego, Archiwum URK, WSR-AR-I-14

Nagroda Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, Archiwum URK, WSR-AR-I-14

Powołanie w poczet członków Komisji Budownictwa PAN, Archiwum URK, WSR-AR-I-14

Nagroda Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, Archiwum URK, WSR-AR-I-14

Znaczną część kolekcji stanowią fotografie i negatywy (łącznie blisko 2000 jednostek!), których autorem był Profesor. Jest to bogata kronika rodzinnych podróży polskich i zagranicznych. Wśród odwiedzonych miejsc można wymienić m.in Włochy, Wielką Brytanię, Austrię oraz ówczesną Jugosławię.

Edward Komarnicki z żoną Marią na krakowskim rynku 15.08.1945 r., Archiwum URK, sygn. fot. 792.1

Edward Komarnicki z matką Zofią i córkami Krystyną i Grażyną, Kraków 1946 r., Archiwum URK, sygn. fot. 792.5

Spuścizna prof. Edwarda Komarnickiego, to bogaty i różnorodny zbiór, który pozwala nam nie tylko prześledzić karierę akademicką naszego pracownika na przestrzeni wielu lat, ale także poznać go jako człowieka pełnego pasji takich jak fotografia, harcerstwo i podróżowanie.

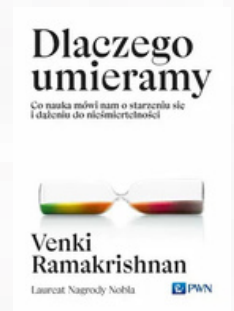
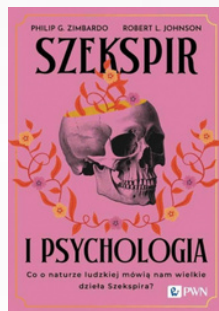
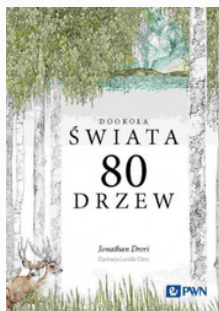
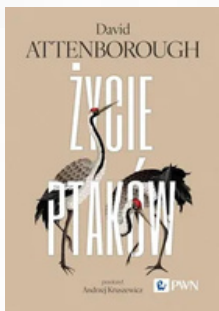
Z tego miejsca składamy serdeczne podziękowania Rodzinie Profesora za przekazanie materiałów i zachęcamy również Państwa do kontaktu z Archiwum. Nawet pozornie zwyczajne dokumenty mogą mieć ogromne znaczenie dla przyszłych pokoleń.

Podsumowanie półroczna w PWN

BEATA TOKARCZUK

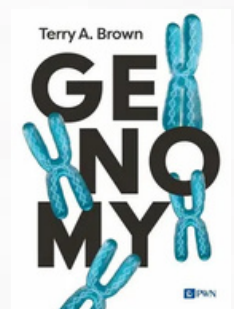
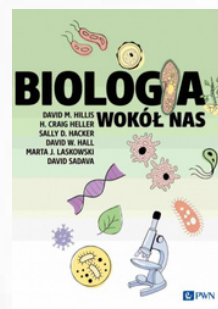
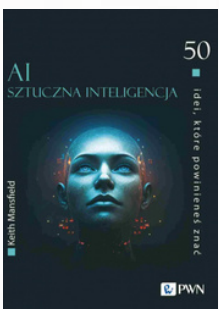
Księgarnia Internetowa Państwowego Wydawnictwa Naukowego podsumowało pierwsze półrocze br. i wytypowało TOP 10 książek, które stały się bestsellerami, zdobyły nagrody i podbiły serca czytelników.

Jeśli szukacie Państwo dobrej lektury na lato – warto sięgnąć po **najpopularniejsze premiery 2025**. Wśród nowości znajdują się książki naukowe, popularnonaukowe i specjalistyczne, które zyskały świetne recenzje i uznanie ekspertów. Oto niektóre z nich:

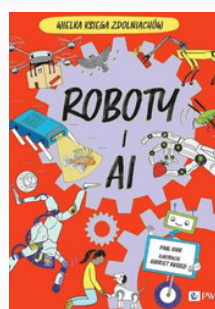
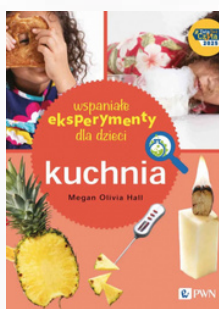

Z nowości polecić można:

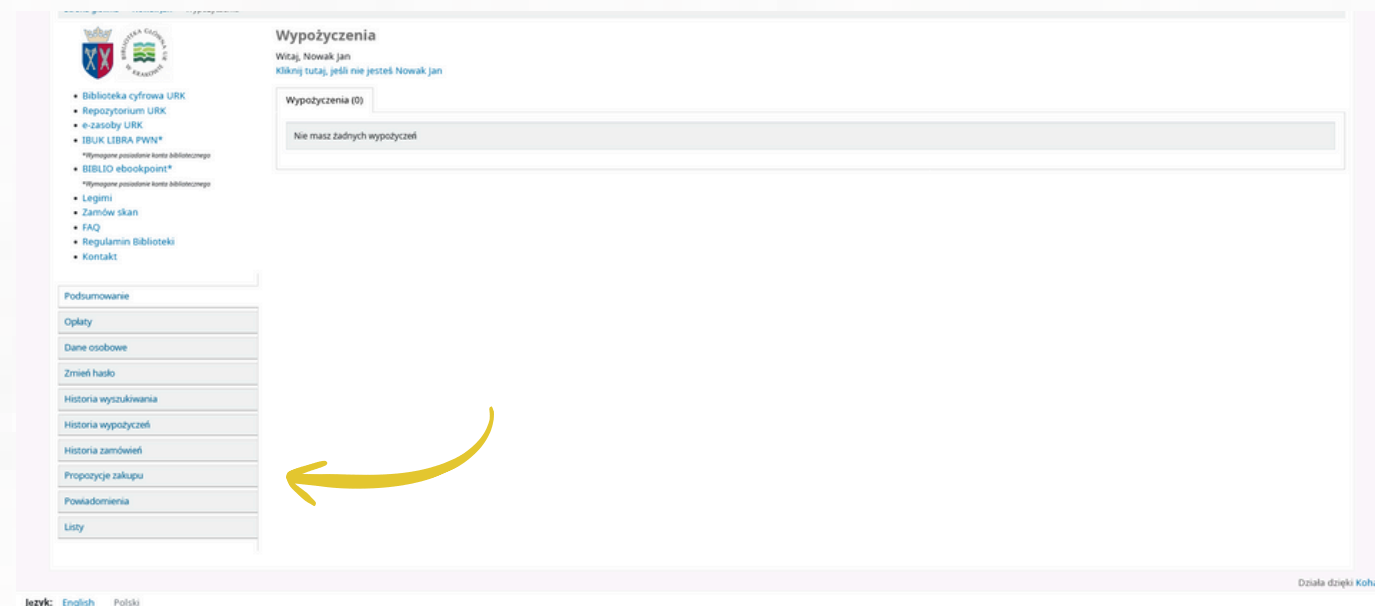
Zapowiedzi:

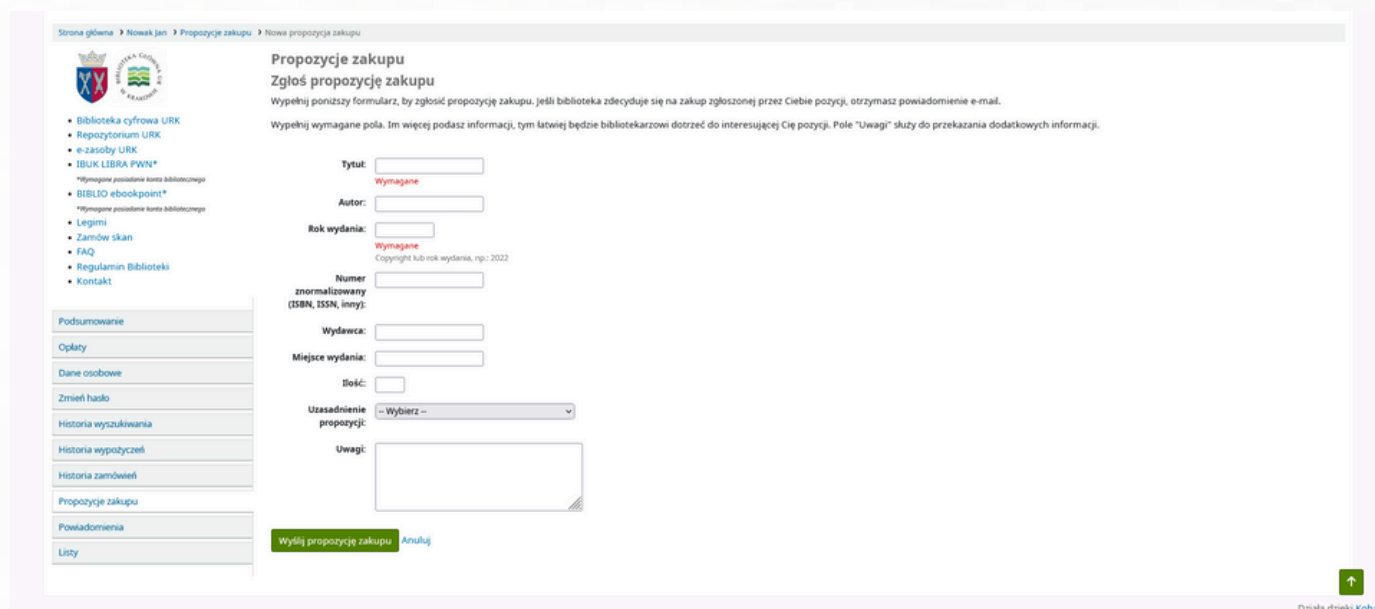
I jeszcze książki z nagrodami:

W uzupełnieniu tematu przypominamy, że istnieje możliwość zaproponowania zakupu nowych książek dla naszej biblioteki. Odpowiedni formularz znajduje się w katalogu. Żeby się do niego dostać, należy się najpierw zalogować.

Po kliknięciu w zakładkę **Propozycja zakupu** otwieramy formularz z opcją propozycji książki lub czasopisma:

Rozszerzenie zakresu eksperckiej oceny monografii

BEATA TOKARCZUK

Na stronie Polskiej Bibliografii Naukowej w zakładce Aktualności pojawił się nowy komunikat:

w Dzienniku Ustaw opublikowane zostało Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 30 lipca 2025 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej (<https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2025/1053>).

Rozporządzenie m.in.:

- rozszerza o dziedzinę nauk o rodzinie katalog dziedzin w których dorobek naukowy może podlegać procesowi eksperckiej oceny monografii,
- rozszerza o tryb e-doręczeń sposób złożenia wniosku o ocenę w ramach eksperckiej oceny monografii.

Obecnie działający w Polskiej Bibliografii Naukowej moduł pozwalający na generowanie wniosków o ekspercką ocenę monografii nie zawiera możliwości umieszczania we wniosku monografii z dziedziny nauk o rodzinie, a komunikat kończący przygotowanie wniosku zawiera informację wyłącznie o możliwości złożenia wniosku za pomocą elektronicznej skrzynki podawczej ministra.

Przygotowujemy zmiany w module eksperckiej oceny monografii, aby uzgodnić go z obowiązującym stanem prawnym. Zmiany zostaną wdrożone najpóźniej w czwartek, 21 sierpnia 2025.

O wdrożeniu zmian poinformujemy w osobnym komunikacie.

Skarby Muzeum URK

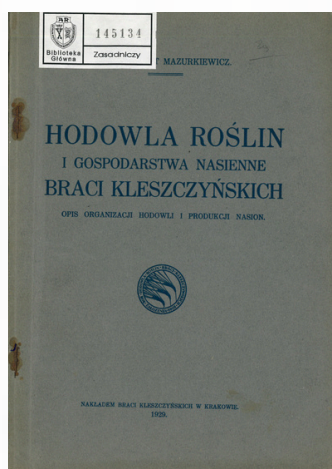
Hodowla Roślin Braci Kleszczyńskich

zdjęcia z kolekcji Krystyny Kleszczyńskiej-Esteves

DANUTA GAJEWSKA, KRYSTYNA KLESZCZYŃSKA-ESTEYES,
TAMARA TROCHANOWSKA

Tym razem odbędziemy podróż w czasie, w lata 20. i 30. ubiegłego wieku. W kwietniu 2025 roku dotarły do Muzeum URK oryginalne przedwojenne zdjęcia przysłane przez panią Krystynę Kleszczyńską-Esteves z Osterville w Massachusetts. Wprawdzie znaleźliśmy wcześniej skany niektórych fotografii, ale oryginały uznajemy za skarby naszego Muzeum. Fotografie zostaną przekazane do Archiwum URK, zanim to jednak nastąpi prezentujemy je na łamach Serwisu Informacyjnego BG.

Panią Krystynę poznałam w roku 2018 podczas pisania książki o poległych studentach studiów rolniczych, której fragment zacytuję: (...) *należy wspomnieć o braciach Bogusławie, Edwardzie i Józefie Kleszczyńskich, absolwentach Hochschule für Bodenkultur w Wiedniu. W II Rzeczypospolitej produkcja rolna opierała się na własności prywatnej, a wykształceni ziemianie współpracowali z profesorami nauk rolniczych. Także bracia Kleszczyńscy użyczali ziemi do doświadczeń Adamowi Prażmowskiemu, Tadeuszowi Ruebenbauerowi i innym uczonym. Ponadto prowadzili wzorowe gospodarstwa, przyjmowali wycieczki naukowe profesorów i studentów, uczyli chłopów rolnictwa i dawali im zatrudnienie. Hodowla Roślin Braci Kleszczyńskich działała w latach 1922-1958, kiedy to przedsiębiorstwo wraz ze stacjami hodowlanymi, spółkami i prawem do patentów przeszło, na mocy ówczesnego prawa, na własność państwa.* [1]

Początek książki Zygmunta Mazurkiewicza:

Gospodarstwa rolne Braci Kleszczyńskich położone są w południowej części powiatu miechowskiego, w Województwie Kieleckim, i obejmują następujące majątki: Skrzyszowice i Polanowice, własność Bogusława Kleszczyńskiego, obszar roli 715,61 ha; Radziemice własność Edwarda Kleszczyńskiego, obszar roli 392 ha; Jakóbowice i Stogniowice, własność Józefa Kleszczyńskiego, obszar roli 411,64 ha. [2]

[1] Danuta Anna Gajewska, *Studenci studiów rolniczych z Krakowa i Dublinu polegli w latach 1914–1921*, Warszawa 2022, s. 207.

[2] Zygmunt Mazurkiewicz, *Hodowla roślin i gospodarstwa nasienne Braci Kleszczyńskich. Opis organizacji hodowli i produkcji nasion*, Nakładem Braci Kleszczyńskich w Krakowie, 1929, s. 3. Obecna nazwa miejscowości: Jakubowice.

Z portalu gminy Kocmyrzów-Luborzycy:

Ważnym momentem w dziejach Skrzyszowic był zakup majątku przez Edwarda Kleszczyńskiego od Stanisława hrabiego Tarnowskiego około 1853 r. Majątek ten, w skład którego oprócz Skrzyszowic wchodziły Polanowice, Szczepanowice oraz lasy w Rędzinach, zakupił E. Kleszczyński dla swojego syna Bogusława, a sama umowa kupna podpisana została w pociągu relacji Kraków – Wiedeń, gdyż E. Kleszczyński na mocy wyroku sądowego za swoją wcześniejszą działalność patriotyczną nie mógł przekroczyć granicy Galicji. (...)

Polanowice 1930 rok, Pola hodowlane, poletko z superelitami traw

Rodzina Kleszczyńskich, o czym warto pamiętać, podjęła liczne inwestycje w skrzyszowickim majątku na długo przed swoją „przeprowadzką” do Skrzyszowic. I tak około roku 1871 w Skrzyszowicach działały już woj. cegielnia oraz gorzelnia. Na dużą skalę B. Kleszczyński wprowadzał nowoczesne metody hodowli i uprawy roślin, nie unikał także wykorzystania nowinek technicznych w rolnictwie, sprowadzając do Skrzyszowic na początku XX w. pierwszy prawdopodobnie na tych terenach lokomobil, służący do mechanicznego młócenia zboża.

Po śmierci B. Kleszczyńskiego dobra skrzyszowickie objął jego najstarszy syn Bogusław Kleszczyński junior, który kontynuował i rozwijał działalność swojego ojca. Z jego inicjatywy w 1922 r. powstało przedsiębiorstwo „Hodowla Roślin Braci Kleszczyńskich”. Prowadziło ono nie tylko działalność produkcyjną ale i naukowo-badawczą, w wyniku czego uzyskano kilka nowych odmian traw i roślin motylkowych, które eksportowano potem do wielu krajów europejskich. (...)

Stacja Hodowli Roślin Braci Kleszczyńskich przed Zakładem Hodowli Polanowice 1928 rok. Siedzą od lewej: 1. Dr Teofil Szańkowski, 2. Prezes Centr. Tow. Roln. W-wa Fudakowski, 3. Czekanowski 4. Józef Zubrzycki z Wilkowa, 5. Hodowca Inż. Z. Mazurkiewicz; Stoją od lewej: 1. Bogusław Kleszczyński, 2. - , 3. Jan Szczepański Instr. Roln., 4. Tomasz Rozłowski z Przybysławic, 5. Edward Kleszczyński, 6. - , Henryk Zubrzycki z Goszczy, Józef Kleszczyński

W roku 1945 majątek w Skrzyszowicach został rozparcelowany. Część ziemi otrzymali miejscowi chłopi, część zaś została przejęta przez władze państwowe i przekazana Stacji Hodowli Roślin. Od 1976 r. Skrzyszowice wchodzi w skład Gminy Kocmyrzów-Luborzycy.” [3]

Poważnym upamiętnieniem rolniczej działalności Braci Kleszczyńskich jest odnotowanie ich firmy w wydawnictwie: *Dziesięciolecie Polski Odrodzonej 1918-1928, Księga pamiątkowa*. W rozdziale *Nasiennictwo*, który napisał Edmund Załęski (późniejszy rektor UJ), w podrozdziale *Praca w okresie niepodległości* znajduje się następująca informacja: *Bracia Kleszczyńscy zakładają, lub raczej rozwijają na wielką skalę już dawniej istniejące u nich hodowle zbóż w Skrzyszowicach (woj. kieleckie)*. [4]

Nazwa artykułu z logo firmy

[3] Gmina Kocmyrzów-Luborzycy, Skrzyszowice, <https://www.kocmyrzow-luborzycy.ug.gov.pl/o-gminie/solectwa/skrzyszowice/> (dostęp 6.08.2025)

[4] III. *Nasiennictwo* napisał dr. E. Załęski profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, w: *Dziesięciolecie Polski Odrodzonej 1918-1928 : księga pamiątkowa*, Koncern "Ilustrowany Kurier Codzienny" Kraków, 1928, s. 961-962, <https://digital.fides.org.pl/dlibra/doccontent?id=2101> (dostęp 6.08.2025)

Skrzeszowice lub Polanowice

Taki wpis świadczy o tym, że efekty działalności Braci Kleszczyńskich liczyły się nie tylko w Małopolsce, ale i w całej Polsce. Na s. 960 zdjęcie pola podpisano: Szkółki zbóż ozimych i jarych w dobrach Skrzeszowice (woj. kieleckie). Prezentujemy skan tej ilustracji z odrębną adnotacją Józefa Kleszczyńskiego. O ile Skrzeszowice i Polanowice są oddalone od siebie o około sześć kilometrów, o tyle rzeczywiście brakuje podpisu do kogo należała tak wzorcowo prowadzona szkółka. Mało tego, na tej samej stronie, drugie zdjęcie podpisano: Krzyżówki pszenic na stacji hodowlano-nasiennej i również nie dodano czyjej. Obie fotografie znajdują się także w książce Z. Mazurkiewicza (s. 48 *Szkółki zbóż jarych* i s. 34 *Krzyżówki pszenic*), tak więc pochodzą na pewno z hodowli roślin i gospodarstw nasiennych Braci Kleszczyńskich.

Artykuł Załęskiego jest niezwykle ciekawy, Autor wymienia nazwiska profesorów i hodowców, i nie można powiedzieć, że jedni byli teoretykami, a drudzy praktykami rolnictwa. Wszyscy mieli gruntowne rolnicze wykształcenie uniwersyteckie i praktyki w polu. Współpracowano, rozwijano sztukę rolniczą ściśle wiążąc ją z nauką. Uczono studentów i włościan. Rolnictwo miało być siłą II Rzeczypospolitej. Mapy tamtej Polski są wielokrotnie prezentowane w księdze z 1928 roku, obrazowo przenoszą dzisiejszego czytelnika w przedwojenne terytorium Polski. Oprócz: Pomorza, Poznania, Łodzi, Śląska, Krakowa, Kielc, Lublina, Warszawy, Białegostoku, „mamy” jeszcze: Wilno, Nowogródek, Polesie, Wołyń, Lwów, Tarnopol i Stanisławów. Zwłaszcza Polesie i Wołyń, nie pamiętam, żeby takie nazwy były w atlasie do geografii, kiedy z nich w latach 70. i 80. korzystałam.

Kontynuatorem przedwojennych firm-spółek jest Małopolska Hodowla Roślin [5], na stronie której wspomniani są poprzednicy Spółki: Antoni Dobrzański (firma nasienne-hodowlana w Budziejowicach od roku 1872) i Bracia Kleszczyńscy (hodowla zbóż w Skrzeszowicach i Polanowicach od roku 1905). Kolejny zapis dotyczy Zygmunta Mazurkiewicza, że w 1922 roku pod jego kierunkiem w Polanowicach został zorganizowany nowoczesny zakład hodowlany.

Inż. Zygmunt Mazurkiewicz ukończył Akademię Rolniczą w Dublanach. Był adiunktem w tamtejszym Zakładzie Uprawy i Hodowli Roślin kierowanej przez prof. Kazimierza Miczyńskiego, nauczycielem w Szkole Rolniczej w Miłocinie (rzeszowskie). W czasie I wojny światowej wzięty do niewoli rosyjskiej przebywał na Syberii i w Turkiestanie. Pracował w stacji hodowli roślin pod Taszkientem. Kierował stacją hodowlaną w Polanowicach i w Radziemicach, którą prowadziła firma A. Dobrzański i S-ka. Kontynuował tę pracę także po upaństwowieniu firmy. [6]

Inż. Mazurkiewicz, prof. Ischermach, prof. Kaserer

[5] Małopolska Hodowla Roślin, <https://www.mhr.com.pl/firma/o-nas/historia>, (dostęp 6.08.2025)

[6] Informacje pochodzą z serwisu internetowego „Ogrody Wspomnień”, <https://www.ogrodywspomnien.pl/index/showd> (dostęp 6.08.2025)

Na dwóch zdjęciach jest pani Bronisława Kleszczyńska (matka pani Krystyny Kleszczyńskiej -Esteves), która początkiem lat 30. XX wieku założyła w Jakubowicach na sześćdziesięciu morgach sad drzew owocowych i uprawę szparagów. Plony z Jakubowic zaopatrywały przed wojną rynek krakowski.

Skoro rolnictwo, to i Dublany. Skoro Dublany, to Stefan Pawlik, dyrektor tamtejszej Akademii Rolniczej i rektor Politechniki Lwowskiej. Dwudziestopięcioletni Stefan Pawlik praktykował u trzydziestodwuletniego Bogusława Kleszczyńskiego.

Po latach napisał broszurę: *Skrzeszowice 1881–1921*:

Tu bowiem przed 40-stu laty rozpoczynałem mój zawód rolnika, tu stawiałem pierwsze kroki w gospodarstwie pod światłem a przezacnem kierownictwem ś.p. inż. Bogusława, Franciszka, Wacława Kleszczyńskiego. Niewielu młodym adeptom rolnictwa taka praktyka przypadła w udziale; nie dość, że gospodarstwo było dobrze zorganizowane i administrowane, i jako takie dawało wiele wykształcenia w kierunku praktycznym, ale, że nadto stosunek do właściciela był wprost idealnym. Właściciel interesował się każdym moim krokiem w gospodarstwie. [7] Bogusław Kleszczyński senior finansował wiedeńskie studia rolnicze zdolnego Stefana Pawlika. [8]

Stefan Pawlik z żoną

Przenieśmy się myślą do przedwojennej Polski, pooglądajmy eleganckie towarzystwo podczas pracy i wypoczynku. Prezentowane zdjęcia nie były nigdzie wcześniej publikowane. Uniwersytet Rolniczy jest właścicielem oryginałów, jedynych istniejących fotografii.

Zarząd Spółki Handlowców Buraka Pastewnego A. Dobrzański i Spółka
w Budziszowicach, +/- 1922 r.

Wycieczka Profesorów z Hochschule für Bodenkultur Radziemice przed zakładem Hodowli Buraka Pastewnego A. Dobrzański i Ska.

[7] Prof. Stefan Pawlik, *Skrzeszowice 1881–1921*, Lwów 1922, s. 1, <https://polona.pl/item-view/5bd7d82b-8cbe-4aa9-b611-997e40f3c90f?page=0> (dostęp 12.08.2025)

[8] Informacja od Krystyny Kleszczyńskiej-Esteves.

Targi Wschodnie we Lwowie, +/- 1930 r., Bronisława Kleszczyńska, stoisko hodowli nasion buraka pastewnego, A. Dobrzański, Bogusław Kleszczyński (1885–1963)

Targi Wschodnie we Lwowie, 1934 r., Bronisława Kleszczyńska, stoisko gospodarstwa nasiennego braci Kleszczyńskich

Wyjazd do Macochy

Wycieczka do Czechosłowacji, 1928 r., Instruktorzy Centralnego Towarzystwa Rolniczego z Warszawy, zdjęcie pod ruinami zamku w Lipnicy

Wycieczka Centralnego Towarzystwa Rolniczego z Warszawy do Czechosłowacji, +/-1926 r., Bankiet w Brnie, Józef Kleszczyński pierwszy z lewej strony stołu, Bronisława Kleszczyńska szóstą z prawej strony stołu

W drodze (pocztowej) do Muzeum/Archiwum URK są oryginały następujących dokumentów dotyczących braci Kleszczyńskich, Antoniego Dobrzańskiego i ich spółek:

1. Odpis orzeczenia Ministra Rolnictwa z 27.08.1958 r. o przejściu na własność Państwa przedsiębiorstwa pod przymusowym zarządem państwowym – Towarzystwo Handlu Zbożem w Krakowie;
2. Odpis poświadczenia z 8.08.1931 r., Protokół ze Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Spółki Towarzystwo Handlu Zbożem z imienną listą wspólników i ich wkładów;
3. Odpis Aktu notarialnego z 19.01.1959 r. dotyczący umowy Spółki.

Bibliografia

- Mazurkiewicz Zygmunt, *Hodowla roślin i gospodarstwa nasienne Braci Kleszczyńskich. Opis organizacji hodowli i produkcji nasion*, Nakładem Braci Kleszczyńskich w Krakowie, 1929
- III. *Nasiennictwo* napisał Dr. E. Załęski profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, w: *Dziesięciolecie Polski Odrodzonej 1918–1928: księga pamiątkowa*, Koncern "Ilustrowany Kurier Codzienny" Kraków, 1928, s. 959–962, <https://digital.fides.org.pl/dlibra/doccontent?id=2101> (dostęp 6.08.2025)
- Prof. Stefan Pawlik, *Skrzeszowice 1881–1921*, Lwów 1922, <https://polona.pl/item-view/5bd7d82b-8cbe-4aa9-b611-997e40f3c90f?page=0> (dostęp 12.08.2025)
- Gmina Kocmyrzów-Luborzyca, Skrzyszowice, <https://www.kocmyrzow-luborzyca.ug.gov.pl/o-gminie/solectwa/skrzeszowice/> (dostęp 6.08.2025)
- Serwis internetowy „Ogrody Wspomnień”, Zygmunt Mazurkiewicz, <https://www.ogrodywspomnien.pl/index/showd> (dostęp 6.08.2025)
- Grób Kleszczyńskich w Więclawicach* / Krystyna Kleszczyńska-Esteves, opracowała Danuta Gajewska, Naddłubniańskie Pejzaże, nr 58 (2022), s. 42–47, <https://www.michalowice.malopolska.pl/spzm/publikacje/nr58.pdf>
- Adam A. Ostanek, *Targi Wschodnie we Lwowie i ich znaczenie polityczne oraz gospodarcze dla miasta, regionu i Polski w świetle „Kwestionariusza w sprawie Targów Wschodnich” z 4 lutego 1928 roku*, „Rocznik kresowy”, 2017, nr 3(3), s. 119–144, <https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/rocznik-kresowy/2017-r-3-nr-3/rocznik-kresowy-2017-r3-nr3-ostanek-targi.pdf> (dostęp 6.08.2025)
- Tygodnik rolniczy ilustrowany „Rolnik”, red. prof. B. Janowski, 1924, nr 37 poświęcony Wystawie Rolniczej na Targach Wschodnich https://jbc.bj.uj.edu.pl/Content/853587/NDIGCZAS041184_1924_037.pdf (dostęp 6.08.2025)

Jakubowice, pole hodowlane traw, 1943

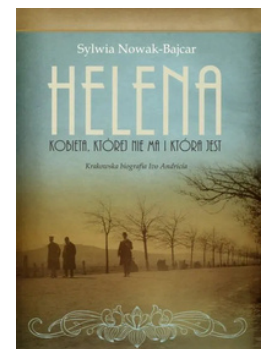
Wakacje, Belgrad, Ivo Andrić

DANUTA GAJEWSKA, TAMARA TROCHANOWSKA

Urlopy, wyjazdy i oddech od codzienności. Ja trafiłam (nieprzypadkowo) do Belgradu, gdzie oddałam się nauce języka, wizytom w teatrach, muzeach i bibliotekach, aranżując sytuacje, w których zagadnięty native speaker poświęciłby trochę czasu i cierpliwości na słuchanie ćwiczącego wymowę i składnię turysty.

Pani w Muzeum Etnograficznym, podczas rozmowy, przypomniała mi, że Ivo Andrić (pisarz i noblista) zawsze miło wspominał Polskę, a to „noszenie Polski w sercu” zawarł w opowiadaniu: *Helena, kobieta której nie ma*. W swojej naiwności myślałam, że znajdę w noweli opis miejsc i sytuacji, w których młody Ivo i Helena uczestniczyli w ostatnim roku austriackiego Krakowa.

Rozczarowana (opowiadanie bez akcji toczy się wszędzie i nigdzie, w rzeczywistości i poza nią), w czytelni Instytutu Filologii Słowiańskiej znalazłam jednak to, co mnie interesowało, czyli pracę: *Helena kobieta, której nie ma i która jest. Krakowska biografia Ivo Andrić*, prof. Sylwii Nowak-Bajcar. Teraz mam konkret, wiem już kto to była Helena, gdzie student Ivo mieszkał, czyich wykładów słuchał studiując na krakowskim Uniwersytecie i jak postrzegał Kraków.

W czytelni IFS UJ, książkę prof. Nowak-Bajcar czytały (każda swój egzemplarz) dwie osoby: absolwentka slawistyki (1992) i wprowadzona w temat obecna studentka polonistyki. Ja kartkowałam treść, szukając co może mi się przydać do artykułu, pani Tamara czytała dokładnie, „towarzysząc” przygodom opisanych rówieśników, a mottem jej przemyśleń było pierwsze zdanie z książki: (...) *że najpiękniejsze jest to miasto, w którym mieszkaliśmy mając dwadzieścia lat* (s. 7). Ja utożsamiałam się ze stanem ducha Andrić z czasów pisania „Heleny” i (drugiej, ostatniej i krótkiej) wizyty w Krakowie, kiedy odbierał dyplom doktora honoris causa UJ.

Belgrad, widok z Kalemegdanu, rzeka Sawa przed ujściem do Dunaju i nowa nadbrzeżna dzielnica

Dwudziestoletni Andrić dobrze się czuł w Krakowie: (...) *poczułem, że to miasto mi odpowiada, czułem się w nim wspaniale*. (s. 50), ja w podobnym wieku byłam w Belgradzie, też uczyłam się języka i poznawałam kulturę. Fascynacja nowym była na równie wysokim poziomie, a inność poznawanego – podobnie egzotyczna w odbiorze. Także planowałam powiązać swoją przyszłość z tym „nowym”, ale: *Życie popchnęło mnie w innym kierunku i rzuciło w wir innych prac* (s. 86).

Ponownie odwiedziłam swoje – nieswoje miasto u schyłku zawodowego życia, zdając sobie sprawę z niespełnionych planów i marzeń, pocieszając się tymi spełnionymi. Naprawdę utożsamiam się z „późnym” Andrikiem, co się tyczy osobistych skojarzeń. Ponadto pobyt w obcym – nieobcym mieście daje swoiste poczucie wolności: *Jestem tutaj oderwany od wszystkiego co nasze* (s. 83).

Prof. Maria Bobrownicka napisała jednak, że Andrić (wbrew jego własnemu przekonaniu): *języka [polskiego] się nie nauczył* (...) (s. 85). (Poziom mojego serbskiego na szczęście nikogo nie zainteresuje). Stawia się czasem takie pytania – marzenia: z kim chciałbyś wypić kawę? Ja bym chciała z Andrikiem, ale żebyśmy zasiedli przy kawiarnianym stoliku ja z roku 1988, a on z 1914. Albo może lepiej: ja z teraz, a Pisarz z na krótko przed Noblem. Andrić Nagrodą Nobla cieszył się czternaście lat, dla porównania: Miłosz żył w blasku Nagrody dwadzieścia cztery lata, Szymborska – szesnaście, Sienkiewicz – jedenaście, Reymont nagrodzony został właściwie pośmiertnie, szkoda.

Selfie z Pisarzem

Mam jeszcze jedną myśl, podobnie jak Andrić uważam, że wraz z ludźmi umierają światy i staram się, na ile jestem w stanie opisać to, czego już nie ma, ponieważ wiem, że młodszy ode mnie może i przetworzyć (wcześniej zapisane) informacje, ale już nie odtworzyć atmosfery.

Poster z fotografią Ivo Andrića w Ogrodzie Profesorskim UJ

Czy Andrić jest z nami w Krakowie? Tak, ma ulicę swojego imienia, a co ważniejsze tablicę z opisem zasług w Ogrodzie Profesorskim przy Collegium Maius, gdzie od roku 2019 prezentowana jest wystawa plenerowa upamiętniająca Sonderaktion Krakau. Poster głosi, że między innymi, Ivo Andriciovi i późniejszemu profesorowi Vilimovi Frančiciovi krakowscy profesorowie zawdzięczają zwolnienie z obozu Sachsenhausen i kolejnych obozów koncentracyjnych.

Andrić był ambasadorem Jugosławii w Berlinie, a III Rzesza (z sojusznikami) zaatakowała Jugosławię dopiero 6 kwietnia 1941 roku. Poza odwagą i dobrą wolą Andrića na pewno znaczenie miało to, że niektórych krakowskich profesorów (Juliana Pagaczewskiego zm. 1940, Stanisława Windakiewicza zm. 1943, ks. Stefana Pawlickiego zm. 1916, Ignacego Chrzanowskiego zm. 1940) znał osobiście.

Tablica poświęcona Vilimovi Frančiciovi na ścianie kamienicy w Krakowie przy ulicy Konopnickiej 5

W Belgradzie odwiedziłam Muzeum Pamięci Ivo Andrića. Nie odnalazłam tam informacji, że Andrić studiował w Krakowie, nie było też wzmianki o akcji dyplomatycznej Pisarza mającej na celu uwolnienie polskich profesorów z KL Sachsenhausen. Wobec wielorakich osiągnięć Andrića ta zasługa nie została wyeksponowana. Ważna jest dla nas, Polaków i to my ją upamiętniamy i podkreślamy.

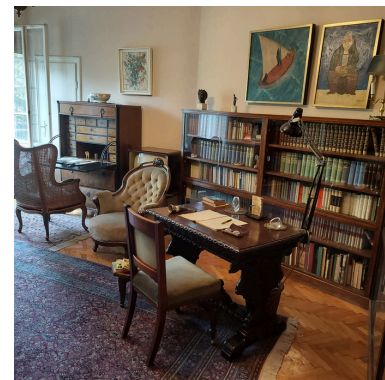
Ekspozycja w Muzeum Ivo Andrića, w mieszkaniu Pisarza.

Mieszkanie – Muzeum

Mieszkanie – Muzeum

Gabinet Pisarza

Nagroda Nobla, 1961 r.

Kim była Helena? Helena Żuławska, w 1914 roku panna Irzykowska, była Polką, córka prezesa Sądu Okręgowego w Banja Luce, urodzona w Bośni w roku 1896, przyjechała do Krakowa, żeby kontynuować naukę. Mieszkała przy ul. Bonerowskiej 12, tam też u jej matki zamieszkał Andrić. Wszyscy domownicy znali język bośniacki. Andrić zaraz po zamachu w Sarajewie pospieszenie opuścił Polskę. Po raz drugi spotkali się z Heleną w Krakowie po pięćdziesięciu latach.

Zainteresowanych postacią Pisarza odsyłam do opracowań biograficznych Jana Wierzbickiego z 1965 i Kazimierza Żórawskiego z 1988 roku.

Źródło: publikacja Sylwii Nowak-Bajcar, *Jelena, žena koje ima, Krakovska biografija Ive Andrića*

Gorąco polecam także książkę mojej przyjaciółki Joanny Stovrag pt. *Chwila na miłość*, Wydawnictwo Replika, 2017. To chwytające za serce wspomnienia, opowiadające o miłości i dramatycznych losach Joanny i jej męża Seja – Bośniaka, w czasie wojny na Bałkanach. Była Jugosławia i Polska, Sarajewo i Kraków, miłość i rozłąka, polityka i akcje humanitarne, aż do dnia dzisiejszego! Ciekawostką są autentyczne listy i fotografie z tamtych czasów. Dużo informacji o Bośni i Hercegowinie podanych merytorycznie i w przystępnej formie. Jest także o Andriću, a nawet o jednej autorce tego artykułu.

Notę o Helenie przygotowała Tamara Trochanowska, studentka Polonistyki antropologiczno-kulturowej, w ramach praktyki studenckiej w Bibliotece Głównej URK. Przy pisaniu tego artykułu towarzyszyło autorkom wyjątkowe międzypokoleniowe porozumienie kobieco-krakowsko-literacko-filologiczne.

Podstawą opracowania jest praca naukowa Sylwii Nowak-Bajcar, *Helena kobieta, której nie ma i która jest*, <https://ruj.uj.edu.pl/server/api/core/bitstreams/8833a8f2-c5d1-4411-ba24-d22cd5d49c4e/content> (dostęp 21. 07.2025).

Belgrad, źródło: pixabay.com

*Życzymy udanych wakacji,
póki jeszcze trwają...*

